

Alle stranden moeten vrij toegankelijk¹

I. Inleiding

Als je de bibliografie van Karel Bongenaar doorneemt, valt het op dat zijn wetenschappelijke interesse onder meer uitging naar staatkundige structuren en in het bijzonder die van de Nederlandse Antillen en haar eilandgebieden. Vooral het scheidingsvlak van de bevoegdheidsverdeling tussen Land en het eilandgebied intrigeerde hem ten zeerste. Minstens 7 artikelen handelen hierover waarbij de Eilandenregeling Nederlandse Antillen (ERNA) als constitutionele grondslag voor de voornoemde bevoegdheidsverdeling een prominente rol speelt.

Mijn artikel sluit aan op zijn interesse voor wat betreft scheidingsvlakken. Ook ik ben bijzonder geïnteresseerd in grenzen. Is eigenlijk niet iedere uitspraak van de rechter een aftasting van grensgevallen van de norm zoals omschreven in de wet en zijn niet de moeilijkste, maar tevens interessantste uitspraken, die waar de grenzen sterk verlegd worden? Denk maar aan het klassieke geval van de diefstal van elektriciteit waarbij de Hoge Raad eraan te pas moest komen om te bevestigen dat elektriciteit inderdaad als een goed beschouwd kan worden dat gestolen kan worden.² Of denk vandaag de dag aan de grensgevallen waar ons recht tegenaan loopt in de virtuele realiteit die het internet heet?

Dit artikel gaat zowel fysiek als juridisch over een grensgebied namelijk het strand van Curaçao. Het strand van Curaçao bevindt zich tussen de zee en het land en vormt een van de attracties voor toeristen die onze eilanden in de Caraïbische Zee komen bezoeken. Wie kent niet de aanlokkelijke advertenties waarin spierwitte stranden voorzien van statige palmen overlopen in een aquamarijnblauwe zee? Maar zoals iedereen weet is niet ieder strand van Curaçao hetzelfde en zeker niet altijd spierwit. Juridisch bevinden stranden zich ook op een scheidingsvlak, namelijk tussen het (internationale) recht van de zee en het (nationale)

¹ Krantenbericht Amigoe: Chong: "alle stranden moeten vrij toegankelijk" (20 mei 2000). Aan dit artikel ligt ten grondslag een rapport geschreven door F.B.M. Kunneman, A.B. van Rijn en J. Sybesma, *Legal aspects of Beaches on Curaçao; A study on the legal status of beaches and bays in light of the Curaçao Master Plan for Tourism Development*, Curaçao Tourism Development Bureau (CTDB) with funding by the Caribbean Tourism Organization (CTO), 1995, 46 pp

² HR 23 mei 1921, NJ 1922, 179. Zie ook Hazenwinkel-Suringa/Rommelink, *Inleiding tot de studie van het Nederlandse Strafrecht*, 15^e herziene druk, Samson-Tjeenk Willink, Alphen aan de Rijn, 1996, blz. 75 e.v.

eigendomsrecht van de grond.

II. De stranden van Curaçao

Om de juridische betekenis van stranden der zee goed te kunnen begrijpen, moet eerst uitgelegd worden wat de fysieke staat van stranden op Curaçao precies inhoudt. Curaçao heeft namelijk geen langgerekt wit koraalstrand langs de kust, zoals bijvoorbeeld het eiland Aruba, maar bestaat juist uit steile klifkusten die afgewisseld worden door tientallen kleine en smalle strandjes en inhammetjes. Het is opvallend dat ieder strand fysiek anders is. Dat komt omdat de vorming geheel afhankelijk is van lokale omstandigheden. Mooie witte natuurlijke zandstranden zijn op Curaçao eigenlijk tamelijk schaars. De oorzaak is gelegen in het feit dat het meeste koraalstrand, dat door afbrekende organismen op het koraalrif wordt geproduceerd (onder meer door papegaaivissen, zeeappels en borende organismen), door stroming en zwaartekracht snel over de smalle ondiepe rifrand (de zogenaamde blauwe rand) verdwijnt in de diepte van de zee. Alleen op enkele geïsoleerde plaatsen, mede door de vorm van de kustlijn en de stroming langs de kust plus ondiepe onderwatergedeelten, hebben zich enkele mooie witte zandstranden kunnen vormen. De belangrijkste witte stranden op Curaçao zijn Cas Abou en Kleine en Grote Knip (of Playa Abou). Eigenlijk is het allermooiste en langste natuurlijke witte zandstrand gelegen aan de westkant van het eiland Klein Curaçao, dat juridisch deel uitmaakt van het eilandgebied Curaçao (art. 1 onder b Streg NA).

Naast de witte stranden die van oorsprong uit koraalstrand bestaan, zijn er talrijke smalle stranden langs de kust van Curaçao te vinden die bestaan uit koraalstenen. Op het koraalrif van Curaçao bevinden zich 55 verschillende soorten steenkoralen in allerlei vormen. Het zijn vooral de tak- en vingerachtige koralen die makkelijk tijdens ruwe zee kunnen afbreken en door de golfslag op het strand worden geslagen. Al deze stukken koraal vormen de zogenaamde koraalstenen stranden, die in het Engels 'rubble beaches' en in het Papiaments 'playa di krakustentjie' worden genoemd. In de ogen van vooral de lokale bevolking zijn deze stranden van inferieure kwaliteit omdat naast het landgedeelte waarop het niet prettig recreëren is, ook de toegang tot de zee door de stenen bemoeilijkt wordt. Enkele voorbeelden van dergelijke koraalstenen stranden zijn Boca Pos Spano, Playa Hindu en Playa LARGU.

Door vooral de aanwezigheid van vulkanische sedimenten in het noordwestelijke gedeelte van het eiland oefenen deze ook hun invloed uit op de stranden van dit gedeelte van het eiland. Baaien als Playa Kalki, Westpunt en Boca Santu Pretu bestaan vooral uit

donkere kiezelstenen of vulkaanachtig zand. Aangezien deze stranden zich vooral bevinden aan de uitmondingen van afwateringsgebieden afkomstig uit het heuvelachtige achterland krijgt het witte koraalzand geen kans om te overheersen. In de perceptie van de recreant zijn deze stranden van mindere kwaliteit dan de witte zandstranden, alhoewel ze stukken hoger gewaardeerd worden dan de koraalstenen stranden. Anderen vinden deze stranden prettiger dan de witte zandstranden, omdat de kiezelstenen van een groter formaat zijn dan het fijne witte zand dat overal tussen gaat zitten.

De laatste jaren zijn op het eiland Curaçao enkele kunstmatige witte zandstranden aangelegd. Zoals ik al eerder schetste is de gedachtegang dat voor een groeiend toerisme mooie zandstranden nodig zijn. Zijn die niet op de juiste plaats aanwezig dan dienen ze te worden aangelegd. De voor- en nadelen van de aanleg van kunstmatige stranden is geanalyseerd in een publicatie van Reef Care Curaçao³. Enkele voorbeelden van dergelijke kunstmatige zandstranden zijn het strand van het Sheraton (vroeger Caribbean Hotel, daarvoor Concorde Hotel en heel vroeger Hilton), waarvoor zelfs een stuk klipwand werd opgeblazen, het Seaquariumstrand (Mambo Beach), het Princess Beach strand (binnenkort Radisson Hotel), het Avila Beach strand en het Marriot (voorheen Sonesta) strand. In wezen doen deze stranden niet onder voor de natuurlijke koraalzandstranden omdat hetzelfde soort zand is gebruikt voor de aanleg als aanwezig op de natuurlijke stranden. In sommige gevallen is zelfs overgegaan om natuurlijke stranden die door overmatige erosie en door diefstal een groot deel van hun zand zijn kwijt geraakt, aan te vullen met dit opgezogen zand. Een voorbeeld hiervan is Daaibooi baai en Playa Abou te Banda Abou.

Uiteraard moet niet vergeten worden dat het overgrote deel van de kust van Curaçao naast stranden bestaat uit steile klifkusten. Loodrecht uit zee oprijzend tot een hoogte van enkele meters, begint meteen het vaste land. Als grens tussen water en land is de overgang abrupt. Vanuit toeristisch oogpunt gezien is deze kustvorm niet meteen de meest logische. Immers er is hier geen sprake van een eenvoudige manier om te water te gaan. Wel worden lokaal, zoals te Lagun en Boca St. Michiel, huizen gebouwd, die door middel van ingenieuze bouwsels en trappenstelsels toegang verschaffen tot de zee. Ook het, inmiddels failliete, time sharing hotel Cadushi Cliff te Westpunt is op zo'n klifkust gebouwd. Toegang tot de zee geschiedt

³ M. van Veghel (editor), et al., 1993, Artificial Beaches; Constructions or destruction? Proceedings 1st Reef Care Curaçao Seminar. Reef Care Contribution no.3, pp.1-49

via een trap naar Playa Kalki die een gemengd karakter heeft van koraalstrand- tot koraalsteenstrand.

Een bijzonder onderdeel van de geografie van het eiland Curaçao vormen de talrijke grote en kleine, al dan niet afgesloten, binnenbaaien. De verschillende zeespiegelstijgingen of -dalingen hebben onder andere dalstelsels doen ontstaan, die tegenwoordig ondergelopen zijn. Deze dalstelsels, in de gedaante van handvormige binnenbaaien, hebben hun ontstaan te danken aan de Pleistocene ijstijden. In die perioden lag het zeeniveau enige tientallen meters lager dan thans. De eroderende krachten waren groter dan nu en zo werden er langs de kust diepe bekkenvormige dalen uitgeslepen, die door een smalle uitmonding in verbinding stond met de zee. De zeespiegelrijzing naderhand deed de dalstelsels overstromen waardoor grote binnenbaaien ontstonden als St. Jorisbaai, het Schottegat, Piscaderabaai, Santa Marthabaai en het Spaanse Water. Sommigen werden door de aangroei van koralen op een natuurlijke wijze afgesloten (bv. Lagun Jan Thiel, Awa Blancu), terwijl anderen door menselijke invloed werden afgesloten en naderhand weer open gemaakt (Lagun St. Marie). Daarnaast ontstonden er ook nog vele andere kleinere binnenbaaien, welke meestal met de benaming 'boka' worden aangeduid.

De meeste binnenbaaien werden in vroegere tijden gebruikt voor de winning van zout, waarvan de historische resten in de vorm van dammetjes nog duidelijk te zien zijn. Daarnaast zijn de Annabaai, het Schottegat, het Spaanse Water, Fuikbaai en in mindere mate Piscaderabaai en de Santa Martha baai, door hun natuurlijke diepte goede havens en bevaarbare binnenwateren geworden. Andere hebben totaal geen functie meer vanwege de zeer geringe ondiepte of doordat zij afgesloten zijn (bv. Lagun Jan Thiel).

Vanuit toeristisch en recreatief oogpunt vormen de binnenbaaien ook belangrijke attracties. Behalve dat zij gebruikt (kunnen) worden als natuurlijke beschermde zeil- en vaargebieden, denk aan het Spaanse Water, St. Jorisbaai en het Schottegat, wordt er ook in gezwommen (Barbara Beach). Voor de lokale visserij vormen zij goed beschermde uitvalshavens langs de gehele kust.

III. Stranden in juridisch perspectief

Het is gedeputeerde Chong geweest die recentelijk openlijk beweerde dat naast de publieke stranden ook de particuliere stranden voor iedereen vrij en gratis toegankelijk moeten zijn. "Geen hekken meer voor en geen hekken meer achter; alle stranden moeten voor

alle yu'i tera vrij toegankelijk èn gratis.”⁴ Het valt op dat een eilandelijke bestuurder een dergelijke uitspraak doet. Hij vindt dat niet alleen de eigendommen van de overheid - de publieke stranden - voor een ieder vrij moeten zijn, maar tevens dat particulieren hun stranden, indien zij die in eigendom hebben, vrij moeten geven. Maar goed beschouwd, van wie zijn de stranden eigenlijk? Een begin van de oplossing van deze vraag kan gevonden worden in artikel 573 Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen. Dit artikel zegt het volgende:

“Insgelijks behoren aan den Lande de wegen en straten, welke te zijnen laste zijn, *de stranden der zee* (cursief JS), de bevaarbare en vlotbare stromen en rivieren met hun oevers, de grote en kleine eilanden en de platen welke in die wateren opkomen, gelijk ook de havens en reden; onverminderd de door titel of bezit verkregen rechten van bijzondere personen of gemeenschappen.”

De wet omschrijft op deze plaats niet nader wat onder een strand moet worden verstaan, laat staan dat dit voor de specifieke Antilliaanse situatie nader bepaald wordt. Dit is te begrijpen in het licht van de periode waarin dit artikel tot stand is gekomen, namelijk als letterlijke kopie van het artikel 577 uit het oude Nederlandse burgerlijke wetboek. De koloniale wetgever heeft in 1868 zelfs niet de moeite genomen de ‘rivieren’ uit de wet te schrappen hoewel die in de gehele Nederlandse Antillen niet eens voorkomen.

Artikel 573 BWNA moet waarschijnlijk zo worden geïnterpreteerd dat er sprake is van een rechtsvermoeden van eigendom. Dit houdt in dat het Land Nederlandse Antillen eigenaar is van de stranden der zee totdat een ander een beter of sterker recht heeft bewezen (het vermoeden van eigendom wijkt voor de “door titel of bezit verkregen rechten van bijzondere personen of gemeenschappen”).

Dit vermoeden heeft een rol gespeeld in het vonnis in kort geding van het GEA/NA-Curaçao van 24-1-1992 (KG no. 92/002; niet gepubliceerd). In dit vonnis ging het onder meer om de vraag wie eigenaar was van het strand Cas Abou. De rechter ging voorlopig uit van het vermoeden dat het Land eigenaar was en dat de eigenaar van de omringende grond derhalve in beginsel niet bevoegd was het strand met een erfdienstbaarheid te bezwaren, tenzij deze eigenaar zou kunnen bewijzen tevens eigenaar van het strand te zijn. Toch moet niet vergeten worden dat onder “Land” moet worden verstaan mede of uitsluitend de eilandgebieden voor zover daaraan ingevolge de bepalingen van de ERNA de eigendom is overgedragen of toevalt.

⁴ Krantenbericht Amigoe 20 mei 2000, op. cit. no.1

Op grond van Overgangsbepaling IX van de Eilandenregeling Nederlandse Antillen (PB 1951, 39 zoals gewijzigd - ERNA) is het Land verplicht om domeingronden, andere onroerende goederen en domaniale rechten van de Nederlandse Antillen aan de Eilandgebieden over te dragen, tenzij deze voor de defensie of voor landsdiensten nodig zijn of in de naaste toekomst (anno 1950) nodig zullen zijn. Aan deze verplichting heeft de landsregering inderdaad uitvoering gegeven. Bij Landsbesluit van 18-2-1953 no.1 (PB 1953, 33) werd ten aanzien van het Eilandgebied Curaçao per 19 februari 1953 alle aan het Land in eigendom toebehorende onroerende goederen overgedragen, met uitzondering van een aantal met name genoemde objecten, waaronder de stranden der zee. Conform Overgangsbepaling IX ERNA zijn deze besluiten in de openbare registers ingeschreven. De stranden der zee, voor zover in eigendom van de overheid, zijn dus in eigendom van het Land gebleven. Het is hier op zijn plaats even een zijweg in te slaan, namelijk ten aanzien van de binnenwateren op Curaçao.

IV. De binnenwateren van Curaçao

Ingevolge art. 573 BWNA zijn evenals de stranden der zee ook de binnenwateren in beginsel eigendom van het Land, tenzij er ten aanzien van een binnenwater sprake is van door titel of bezit verkregen rechten van bijzondere personen of gemeenschappen. Het Land is dus in beginsel eigenaar, tenzij iemand anders bewijst eigenaar dan wel anderszins rechthebbende te zijn. Bij de bovengenoemde landsbesluiten van 18 februari 1953 heeft de landsregering echter de binnenwateren – voor zover in eigendom van het Land - in eigendom aan de desbetreffende Eilandgebieden overgedragen; er was immers daarvoor geen voorbehoud gemaakt. Deze landsbesluiten zijn conform het vereiste van Overgangsbepaling IX in de openbare registers ingeschreven. Het vermoeden van eigendom van de binnenwateren berust derhalve thans bij de Eilandgebieden.

In 1967 heeft de landsregering echter een aantal zogenaamde interpretatieve landsbesluiten uitgevaardigd. Volgens de Landsbesluiten van 9 maart 1967, no. 1 (PB 1967,42) en van 31 maart 1967, no.9-II (PB 1967, 62-64), houdende uitlegging van de woorden “De stranden der zee”, voorkomende in het dictum van de Landsbesluiten van 18 februari 1953, moeten onder “stranden der zee” mede worden begrepen: “de binnenwateren, alsmede de grote en kleine eilanden en platen welke in die wateren voorkomen”. Het motief voor deze interpretatieve Landsbesluiten is wellicht dat men op deze wijze wilde voorkomen dat in de binnenwateren een

verschillend eigendomsregiem kon ontstaan ten aanzien van de binnenwateren zelf en de stranden der zee die zich in de binnenwateren bevinden. De interpretatieve Landsbesluiten zijn echter juridisch niet houdbaar. De Landsbesluiten van 1967 zouden immers tot gevolg hebben dat de binnenwateren weer in eigendom van het Land terug zouden keren. Zulks is in strijd met de strekking van Overgangsbepaling IX. Deze Overgangsbepaling heeft het karakter van een ontwikkelingsvoorschrift dat slechts op één manier kan worden gehanteerd, namelijk ten behoeve van een definitieve overdracht van onroerende zaken aan de Eilandgebieden voortvloeiende uit de verzelfstandiging van de Eilandgebieden zoals besloten in de ERNA. De eis van inschrijving van de landsbesluiten in de openbare registers bevestigt dit. Een eenmaal verrichte eigendomsoverdracht kan niet eenzijdig wederom bij landsbesluit worden teruggedraaid. Dat kan alleen via de in art. 99 Streg. NA aangewezen weg van de met speciale waarborgen omklede onteigeningsprocedure. Deze procedure kan niet worden doorkruist door de binnenwateren achteraf onder het begrip “stranden der zee” te brengen. Zo'n interpretatie sluit op geen enkele wijze aan bij het algemeen spraakgebruik en vindt eveneens op geen enkele wijze steun in het recht. De Landsbesluiten van maart 1967 zijn dan ook in strijd met Overgangsbepaling IX ERNA genomen. Zij zijn aldus onverbindend.⁵

In de praktijk echter is sinds de uitvaardiging van de interpretatieve Landsbesluiten van maart 1967 men er daadwerkelijk van uitgegaan dat de binnenwateren van Curaçao tot de eigendom van het Land behoren. Een duidelijk voorbeeld getuigt het volgende citaat uit de krant:

“ ... De Curaçao Port Authority N.V. [CPA] heeft reeds in 1990 een verzoek ingediend bij het Bestuurscollege om het Spaanse Water te gaan beheren Het BC heeft in 1992 de Centrale Regering gevraagd het eigendom van het watergebied over te dragen aan het Eilandgebied Curaçao, zodat zij op haar beurt dit in beheer van de CPA kan geven ...” (Algemeen Dagblad 7 januari 1998).

Zulks heeft tot gevolg gehad dat op latere tijdstippen landsbesluiten zijn uitgevaardigd, waarbij binnenwateren of delen daarvan alsnog aan het Eilandgebied Curaçao zijn overgedragen. Daartoe zijn onder meer genomen de Landsbesluiten van 3 juni 1981, no. 40 en 41 (PB 1981, 167 en 168), waarbij delen van het Schottegat zijn overgedragen aan het Eilandgebied Curaçao. Ook deze landsbesluiten zijn in strijd met art. Overgangsbepaling IX ERNA

⁵ Vgl. N.F. Carolus, Zakelijke rechtstoestand stranden der zee, in TAR-Justicia (1985), p. 282-286

genomen en derhalve onverbindend. Dit geldt niet voor het Landsbesluit van 4 juni 1976, no. 1 (PB 1976, 99). In dit landsbesluit wordt een perceel water, gelegen in de Bullenbaai, aan het Eilandgebied Curaçao overgedragen. Aangezien de Bullenbaai op grond van de algemene maatregel van rijksbestuur van 23 oktober 1985 geen binnenwater is valt deze baai niet onder het interpretatieve Landsbesluit van 9 maart 1967, no. 1. Het Landsbesluit van 4 juni 1976, no. 1 is derhalve -wellicht onbedoeld- een correcte toepassing van Overgangsbepaling IX ERNA.

Dat binnenwateren of baaien eigendom zijn van het Land is recentelijk nogmaals bevestigd door het Gerecht in eerste aanleg in een tussenvonnis (GEA-Curaçao, 15 mei 2000, AR no. 266 van 1991). De rechter komt tot het volgende oordeel, waarbij hij niet aangeeft wat een strand nu precies is:

“Naar het oordeel van het gerecht moet het water van de baai en de daaronder gelegen bodem, een en ander voor zover in open verbinding staand met de zee, worden geacht in eigendom toe te behoren aan het Land de Nederlandse Antillen, hierna: het Land. Ook de kuststrook moet worden geacht aan het Land en niet aan P. in eigendom toe te behoren, zoals reeds bij vonnis van 26 augustus 1998 is overwogen. De grens van hetgeen in de baai aan het Land in eigendom moet worden geacht toe te behoren wordt gevormd door de waterlijn van het water dat -al dan niet voortdurend- in open verbinding met de zee staat. Van enig strand als bedoeld in artikel 573 van het Burgerlijk wetboek is, gelet op de situatie ter plaatse, in de baai geen sprake zodat P. moet worden geacht eigenaresse te zijn van het gedeelte van de baai dat valt buiten de waterlijn van het water dat in open verbinding met de zee staat. Derhalve moeten ook de dammen, aan te merken als aanwas aan grond die in eigendom aan P. toebehoort, worden geacht eigendom te zijn van P.”

Maar wat is juridisch nu eigenlijk precies een strand?

Zoals eerder reeds gezegd omschrijft de wet niet nader wat onder een strand moet worden verstaan. Wetshistorisch onderzoek leert dat het oude Nederlandse BW nergens omschrijft wat een strand is. Men neemt over het algemeen aan dat met “stranden der zee” in de zin van art. 577 BW Ned. (oud) in Nederland wordt bedoeld op de zandstrook die is gelegen tussen de hoogwaterlijn en de laagwaterlijn.⁶ In Nederland heeft men zich gebogen over de vraag of de Waddenkust moet worden beschouwd als “strand” in het licht van het feit dat hierbij geen sprake is van een zandstrook langs de

⁶ Asser-Beekhuis II (1990), nr. 127

duinen. De literatuur is hierover verdeeld. De ontwerpers van het nieuwe Nederlandse recht hebben gekozen voor de opvatting dat bij de Waddenkust niet van “strand” kan worden gesproken.

Het nieuwe Nederlandse BW wijkt enigszins af van het oude BW en het Antilliaanse BW door in art. 5:26 te bepalen dat “De stranden der zee *tot aan de duinvoet* (cursief JS) worden vermoed eigendom van de Staat te zijn”. In de toelichting bij deze nieuwe Nederlandse wetgeving valt te lezen dat “het strand” dient te worden begrepen in de zin van het normale spraakgebruik als die gedeelten die normaliter door duinen of door een kunstmatige zeewering van het binnenland worden gescheiden.⁷

In dit verband spelen twee, met elkaar samenhangende vragen een rol. De eerste is de hierboven opgeworpen vraag wat onder een strand verstaan moet worden, de samenhangende vraag is waar het strand eindigt aan de landzijde. Het eerste is naar nieuw Nederlands recht dus duidelijk, over het laatste bestaat in Nederland nog steeds onduidelijkheid. De literatuur is hierover verdeeld en noch de wetgever van het oude BW, noch de nieuw BW-wetgever laat zich hierover expliciet uit. Beekhuis⁸ neemt aan dat ook voor het nieuwe Nederlandse recht naar analogie van art. 578 oud-BW de hoogwaterlijn zal moeten worden aangehouden. Ik ben echter van mening dat, mede gezien de toelichting van Meijers, het aanhouden van de hoogwaterlijn onder omstandigheden een te beperkt criterium oplevert. Meijers stelt in dit verband expliciet het volgende: “Om twijfel uit te sluiten over de vraag tot hoever het strand zich landinwaarts uitstrekt, zijn de woorden “tot aan de duinvoet” ingevoegd.”

Net zo min als in het oude Nederlandse BW, staat in het Antilliaanse BW wat een strand is. Wat in civielrechtelijk opzicht als “stranden der zee” moet worden beschouwd, dient voor de Nederlandse Antillen anders te worden opgevat dan voor Nederland. Op de eerste plaats is het verschil tussen eb en vloed in de Nederlandse Antillen veel geringer dan in Nederland, wat de interpretatie van Beekhuis problematisch maakt. Op de tweede plaats zijn er in de Nederlandse Antillen (met uitzondering wellicht van St. Maarten en Klein Curaçao) geen uitgestrekte zandstranden zoals in Nederland, maar is, zoals hierboven is aangegeven, veeleer sprake van kusten, baaien en baaitjes met een bodem van overwegend gebroken koraalzand of koraalstenen en een telkens verschillend aangrenzend achterland. Op de derde plaats zijn er in de Nederlandse Antillen geen duinen.

⁷

Rapport aan de Koningin, PG 5, blz. 137

⁸

op. cit.

Alhoewel deze afwijkingen ten opzichte van de Nederlandse situatie meer feitelijk dan juridisch zijn, kan niet worden ontkend dat de Nederlandse juridische invulling van het begrip “stranden der zee” voor de Nederlands-Antilliaanse situatie niet adequaat is. Het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen heeft in een vonnis van 27 september 1977 (no. 160) bepaald wat voor de Nederlands-Antilliaanse situatie moet worden verstaan onder “stranden der zee” in de zin van art. 573 BWNA. In de zaak Eilandgebied St. Maarten/Peterson heeft het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen overwogen dat hieronder in beginsel (bijzondere omstandigheden daargelaten) het volgende moet worden verstaan:

“de onbebouwde en (grotendeels) onbegroeide strook grond, gelegen tussen de normaal-laagwaterlijn enerzijds en het begin van de min of meer ononderbroken natuurlijke begroeiing, danwel de voet van de aanwezige zeewering, schoeiing of wallen, danwel het begin van de van oudsher aanwezige bebouwing anderzijds.”

Het Hof grondt zijn uitspraak van 27 september 1977 op het oordeel dat in de Nederlandse Antillen noch de intenties van de Franse wetgever, noch de bedoelingen van de Nederlandse wetgever bij de uitleg van het begrip “stranden der zee” in artikel 573 BWNA de doorslag mogen geven. Het Hof voert daarvoor zeven argumenten aan:

1. De betekenis van het begrip “strand der zee” is door de Nederlandse wetgever nergens uitdrukkelijk vastgelegd;
2. Het Nederlandse BW van 1838 is reeds dermate oud, dat aan de mogelijke bedoelingen van de wetgever destijds minder gezag dient te worden toegekend dan aan de bedoelingen van hedendaagse wetgevers;
3. Uit de tekst van het huidige art. 5:26 BWNL en de toelichting daarop blijkt dat de opvatting dat de (normaal-) hoogwaterlijn de bovengrens van de stranden der zee vormt in Nederland geen gemeengoed meet is;
4. De koloniale wetgever heeft indertijd klakkeloos de Nederlandse wetgeving in de Nederlandse Antillen “overgepoot” zonder dat met de plaatselijke omstandigheden is rekening gehouden;
5. Het algemeen belang wordt gediend door bepaalde zaken met bestemming ten algemene nutte onder heerschappij van de overheid te brengen. Dit algemeen belang brengt nu juist in de Nederlandse Antillen met name ten behoeve van het toerisme en de strandrecreatie voor de eigen ingezetenen alsmede voor de defensie de noodzaak met zich van een ruimer begrip “strand”

- dan het verschil tussen de normale hoog- en laagwaterlijn;
6. Door een ruime interpretatie komen de belangen van particuliere grondeigenaren niet onredelijk in het gedrang, want het vermoeden van eigendom van het Land wijkt voor “door titel of bezit verkregen rechten van bijzondere personen of gemeenschappen.”
 7. Een ruimere interpretatie van het begrip “strand” strookt beter met de gangbare betekenis van het woord in het spraakgebruik.

Carolus stelt dat lang niet altijd met zekerheid valt uit te maken waar precies de “min of meer ononderbroken natuurlijke begroeiing” begint. Het staat vast dat er stranden zijn, waar hiervan eerst pas vele tientallen, zo niet honderden meters landinwaarts sprake is van begroeiing. Sommige “stranden der zee” zijn aldus kilometers breed en andere slechts een luttel aantal meters. Het is volgens Carolus dan ook beter uit te gaan van een definitie die meer aansluit bij de topografie van de eilanden. Hij stelt voor onder het begrip “stranden der zee” te verstaan “de strook langs de zee en de inhammen die in open verbinding staan met de zee, althans voor zover de grond aan de oppervlakte uit natuurlijk zeezand bestaat.”⁹

Het nadeel van deze definitie is, dat daarmee alle baaien waar de bodem niet uit natuurlijk zeezand bestaat, maar uit gebroken koraalstukjes, dan buiten de definitie vallen. Hoewel Carolus op zichzelf gelijk heeft dat de definitie van het Hof niet altijd volledig uitsluitel biedt, acht ik het nadeel van zijn definitie groter. De definitie van het Hof biedt voldoende aanknopingspunten om in concrete gevallen uit de voeten te kunnen en dient daarom onverkort als geldend recht in de Nederlandse Antillen te worden beschouwd.

De volgende vraag kan worden gesteld: Is het Land de Nederlandse Antillen, als eigenaar van de “stranden der zee” gerechtigd deze eigendom over te dragen aan derden c.q. het Eilandgebied of een projectontwikkelaar? Deze vraag heeft alles te maken met het onderscheid tussen het *domaine public* en *domaine privé*. In het Romeinse recht en nog tot in de vorige eeuw ging men ervan uit dat bepaalde zaken zoals openbare wegen en gebouwen, rivieren e.d. geen object van particuliere eigendom konden zijn. Proudhon nam voor de Code Civil aan dat voor wat betreft sommige goederen die aan de Staat toebehoren het privaatrecht niet toepasselijk is (*domaine public*) en voor een andere categorie wel (*domaine privé*). Een voorbeeld van de eerste categorie (*domaine public*) vormen de “stranden der zee” van art. 573 BWNA, een voorbeeld van de tweede categorie (*domaine privé*) de onbeheerde gronderven van art. 572

⁹ Vgl. N.F. Carolus, op. cit.

BWNA.¹⁰ Het rechtsgevolg van het onderscheid is onder andere dat met betrekking tot zaken die tot het *domaine public* behoren, gewone eigendomsacties niet mogelijk zijn, terwijl vervreemding ervan pas mogelijk is als de publieke bestemming is opgeheven.¹¹ Deze leer heeft vooral in Frankrijk veel invloed gehad en heeft deze nog steeds. In het Nederlandse Nieuwe BW is het onderscheid verlaten en ook overigens heeft de leer hier minder opgeld gedaan. Dit komt waarschijnlijk omdat van oudsher in Nederland noch in de Nederlandse Antillen een administratieve rechter heeft bestaan, met als gevolg dat juridische geschillen over deze kwesties bij de civiele rechter belandden die over het algemeen eerder geneigd is privaatrechtelijke dan publiekrechtelijke regels toe te passen.¹² Doordat in het Nederlandse en Nederlands-Antilliaanse rechtsdenken geen onderscheid wordt gemaakt tussen *domaine public* en *domaine privé* bestaat er in beginsel ook geen onderscheid in de wijze in de omvang van de privaatrechtelijke bevoegdheden die aan het eigendomsrecht van een *domaine public* en een *domaine privé* verbonden zijn. Het Land de Nederlandse Antillen is derhalve als eigenaar van een strand normaal gerechtigd om dit strand in eigendom aan particulieren over te dragen. Deze overdrachtsbevoegdheid is echter niet onbeperkt.

De overheid dient ook in haar privaatrechtelijk handelen de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in acht te nemen. Dat wil bijvoorbeeld zeggen dat zij bij het sluiten van een overeenkomst met een particulier procedureel zorgvuldig te werk dient te gaan, gedane toezeggingen in beginsel dient na te komen, gelijke gevallen gelijk dient te behandelen en een zodanige belangenafweging dient te verrichten dat zij in redelijkheid tot een bepaalde overeenkomst heeft kunnen komen.¹³ Dit brengt met zich dat de overheid, indien zij overgaat tot de vervreemding van een onroerende zaak met een publieke bestemming zoals een strand bij de verkoop van die zaak het aspect van de publieke bestemming heel uitdrukkelijk dient mee te wegen. Gezien het belang van de publieke bestemming van een strand kan het zijn dat de overheid in redelijkheid niet tot verkoop van dat strand zal kunnen overgaan als zij niet bedingt dat de publieke bestemming ook in de toekomst zal zijn verzekerd en daartoe met de koper concrete afspraken maakt. Gezien de

¹⁰ Proudhon, *Traité du domaine public*, 1833 en 1834

¹¹ Zie hierover Asser-Mijnssen-De Haan I, 1992, no. 124 en 125

¹² Asser, op. cit.

¹³ HR 24 april 1992, Gemeentestem 6950, 6 (Zeeland/Hoondert); HR 27 maart 1987, AB 1987, 273 (Ikon). Vgl. P. Nicolai, B.K. Olivier, I.e. van der Vlies, L.J.A. Damen en B.J. Schueler, *Bestuursrecht*, 6e druk, Amsterdam 1997, p. 377 e.v.; Van Wijk/ Konijnenbelt & Van Male, *Hoofdstukken van bestuursrecht*, bewerkt door W. Konijnenbelt en R.M. van Male, 11 e druk, Den Haag 11)99, p. 464 e.v.

omstandigheid dat het aantal stranden op Curaçao van nature beperkt is zal het belang van de publieke bestemming voor het Land de Nederlandse Antillen inderdaad bijzonder zwaar dienen te wegen in geval van een eventuele verkoop. Dit kan ertoe leiden dat de verkoop van een strand al snel als onrechtmatig kan worden beschouwd als geen adequate voorzieningen worden getroffen om de openbaarheid te garanderen. De Hoge Raad verwoordt dit als volgt:

“al zijn de bevoegdheden die voor het openbaar lichaam uit de eigendom van de zaken met publiek bestemming voortvloeien in beginsel niet anders dan die van een gewone eigenaar, toch kan er als gevolg van de openbare bestemming dikwijls een geschreven of ongeschreven regel bestaan, volgens welke de overheid verplicht is het gebruik door anderen van deze zaken toe te staan. De bestemming van openbaar vaarwater brengt met zich mee, dat de eigenaar ervan moet dulden dat het gewone verkeer van het vaarwater gebruik maakt.¹⁴ Welke vormen van gebruik uit de openbare bestemming voortvloeien is een vraag die in beginsel ter beoordeling staat van de overheid behoudens marginale toetsing door de burgerlijke rechter.”¹⁵

Van het Spaanse Water, als binnenwater, is ooit in het verleden een deel in eigendom overdragen aan een private onderneming. Ook de private onderneming zal het aspect van de publieke bestemming heel uitdrukkelijk dienen mee te nemen. Zo heeft Spanish Water Resort N.V. getracht, op basis van haar eigendomsrecht, het gebruik van het deel van het binnenwater dat tot haar eigendom behoort, te verbieden voor anderen. Dat het eigendomsrecht de uitoefening van publieke functies of normale gebruiksrechten die burgers kunnen ontlenen aan de openbare bestemming of het zogenaamd *domaine public* in dit deel van het binnenwater, zoals vrije doorvaart, niet kan tegenhouden, heeft de HR bekrachtigd in een arrest uit 1992, waarbij de openbare bestemming van het Spaanse Water werd bevestigd.¹⁶ Als nu het CPA of de overheid door middel van het eigendomsrecht van het resterende deel van het Spaanse Water ook het gebruik van het binnenwater willen reguleren, dan zal zij met dit gegeven terdege rekening dienen te houden.

V. Publiekrecht en de stranden der zee

Zo langzamerhand begeven we ons in de richting van het publiekrecht. De volgende vraag kan hierover worden gesteld: Wie is

¹⁴ HR 22 juni 1973, NJ 1973, 504

¹⁵ HR 17-1-1941 (NJ 1941,644, Parlevinker) en HR 28 april 1961, NJ 1961, 933 (Gorsselse bomen)

¹⁶ Zie HR 5 juni 1992 (RvdW 1992, 155; NJ 1992, 539)

bevoegd om regels te stellen ten aanzien van stranden der zee? De publiekrechtelijke bevoegdheid om regels te stellen ten aanzien van stranden der zee berust bij de overheid tot wiens takenpakket het terrein behoort waarop die regels worden gesteld. Afhankelijk van het rechtsgebied is dat het Koninkrijk der Nederlanden, het Land de Nederlandse Antillen of het Eilandgebied onder welks jurisdictie een strand zich bevindt.¹⁷ Over de vraag welk overheidsniveau bevoegd is geven artikel 3 Statuut en de artikelen 1, 2 en 2a Eilandenregeling Nederlandse Antillen uitsluitel.

Het Koninkrijk is in beginsel bevoegd om - met in achtneming van de voorschriften van het Statuut - de Nederlandse Antillen verdragsrechtelijk te binden en op het volkenrecht gebaseerde wettelijke regelingen vast te stellen met betrekking tot de territoriale wateren en in dit verband de basislijn die de grens tussen het strand en het water vormt. Dit is bijvoorbeeld gebeurd op grond van het Zeerechtverdrag en door middel van de Algemene Maatregel van Rijksbestuur van 23 oktober 1995, houdende uitvoering van artikel 1 van de Rijkswet uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen. Het Koninkrijk kan ook uit het oogpunt van defensie bepaalde regels stellen die stranden reganderen. Het Land is op grond van art. 2 sub D 1 ERNA bevoegd om regels te stellen die de privaatrechtelijke status van stranden betreffen. Dit is in beginsel in het Burgerlijk Wetboek geschied. Het burgerlijk recht regelt ook de vrijheid van de eigenaren van stranden om het gebruik van hun stranden door derden te reguleren. Ook in het kader van andere taken die de ERNA aan het Land opdraagt is het mogelijk dat het Land regels stelt die de stranden reganderen.

De Eilandgebieden zijn bevoegd om ten aanzien van stranden regels te stellen onder meer op het gebied van het milieu, het landschaps- en natuurbeheer en de ruimtelijke ordening, voor zover dit niet op grond van verdragsbepalingen tot de taak van het Land behoort (art 2. sub E, 11 ERNA). De privaatrechtelijke bevoegdheid om regels te stellen ten aanzien van het gebruik van stranden der zee berust bij de eigenaar van het strand. Deze kan dat doen voor zover hij niet handelt in strijd met de voorschriften die het Burgerlijk Wetboek of andere landsverordeningen ten aanzien van de uitoefening van het eigendomsrecht stellen (art. 621 BWNA). Voor de overheid als eigenaar geldt bovendien het beperkende voorschrift dat zij haar bevoegdheden als eigenaar niet mag uitoefenen om daarmee een doel te bereiken dat zij ook via een bestaande publiekrechtelijke regeling

¹⁷ Vgl. HvJ 26 januari 1965, in: W.A. Luiten, *Staats- en administratiefrechtelijke jurisprudentie*, Willemstad 1981, p. 93-97

kan bereiken, als door het gebruikmaken van de privaatrechtelijke bevoegdheid de publiekrechtelijke regeling op onaanvaardbare wijze wordt doorkruist.¹⁸

Het gebruik van openbare stranden kan gemakkelijk worden gereguleerd via het bestaande wettelijke kader. Het gebruik van privé stranden kan worden geregeld door de eigenaren van deze stranden. Wel kan worden verdedigd dat gegeven het algemene belang van de stranden de private eigenaren wel beperkt zijn in de wijze waarop zij het gebruik van hun stranden reguleren. Het verdient de voorkeur dat overheden met de landeigenaren onderhandelen met betrekking tot deze zaken. Als deze onderhandelingen echter helemaal op niets uitlopen moet het mogelijk zijn om door middel van een uitspraak van de rechter van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba uitsluitend te geven of deze privé stranden eigenaren volgens de wet rechtens handelen. Een dergelijke uitspraak kan belangrijk zijn om te onderzoeken in welke situaties een strand rechtens toegankelijk voor het publiek is.

Als het gaat om een strand dat eigendom is van het Land Nederlandse Antillen of van een eilandgebied, dan is dit strand in beginsel openbaar toegankelijk. Als een strand eigendom is van een privé persoon, bijvoorbeeld een projectontwikkelaar, dan is het in beginsel *niet* openbaar toegankelijk. De privé-eigenaar is in beginsel vrij dit strand te sluiten of open te stellen voor het publiek. Bij openstellen is het uiteraard geoorloofd om hieraan voorwaarden te stellen zoals het innen van een vergoeding voor gebruik. Het is echter wel algemeen aanvaard dat zelfs indien de eigendom van een strand is overgedragen aan een derde, de mogelijkheid bestaat van de kant van de overheid gebruik te maken van het strand in het algemeen belang. Dat kan bijvoorbeeld zijn voor defensiedoeleinden of om smokkelarij via de stranden te voorkomen.

Het strand kan echter ook (feitelijk) afgesloten zijn van de openbare weg doordat de strook grond tussen het strand en de weg in particuliere eigendom is en de particuliere eigenaar de doorgang naar het strand belemmert. In principe geeft het eigendomsrecht de particuliere eigenaar van een stuk land tussen de openbare weg en het strand het recht derden de toegang tot hun eigendom te ontzeggen zodat deze derden de kust niet kunnen bereiken. Onder bepaalde omstandigheden kan het echter als onrechtmatig worden beschouwd het publiek te verbieden om via de kortste (lees: de van oudsher

¹⁸ Vgl. HR 26 januari 1990, AB 90, 408 (Windmill); HR 11 december 1992, AB 1993, 301 (Brandweerkosten)

bestaande) route toegang te verkrijgen tot het publieke strand. Volgens Nederlands en Nederlands-Antilliaans recht is de eigenaar van een publieke weg, dat wil zeggen een openbaar toegankelijke weg, onderworpen aan de (openbare) verkeersregels. Dit betekent dat zijn recht als eigenaar wordt beperkt in het algemeen belang. Zo heeft hij verkeer over de weg te dulden, alsook de uitvoering van bepaalde werken op of aan de weg. Als een weg over een overigens particulier terrein reeds jaren aan het publiek toegang tot een openbaar strand verschaft, is deze weg door verjaring openbaar geworden, en dient deze openbaar te blijven: hij kan niet meer zonder meer door de eigenaar aan de openbare functie worden onttrokken.¹⁹ In dat geval *moet* (cursief JS) de particuliere eigenaar toegang tot het strand over zijn terrein bieden en mag hij de weg niet afsluiten. Verder handelt een particuliere eigenaar van een kuststrook die derden de toegang tot het strand belet potentieel onrechtmatig op grond van artikel 1382 BWNA omdat het als in strijd met de maatschappelijk betamelijke zorgvuldigheid kan worden beschouwd, de toegang tot een openbaar stuk terrein met een belangrijke publieke functie, zoals het strand, te beletten. Dit betekent overigens niet dat de private landeigenaar het gebruik van zijn land niet kan regelen of aan voorwaarden kan binden. Een landeigenaar gedraagt zich echter onrechtmatig indien de voorwaarden zodanig zwaar zijn dat de toegang tot het strand feitelijk onmogelijk is gemaakt, bijvoorbeeld door het recht van toegang slechts te verlenen als een buitensporig hoog bedrag voor het recht van overpad wordt gevraagd. Het moet echter bijvoorbeeld wel mogelijk zijn dat de landeigenaar toegang van het strand over zijn terrein onderwerpt aan bepaalde uren, bijvoorbeeld van zonsopgang tot zonsondergang.

Al hetgeen hierboven is gezegd over de bevoegdheden van de particuliere eigenaar van een strand aan de zuidkust van Curaçao, geldt a fortiori voor de eigenaar van een op rechtmatige wijze kunstmatig aangelegd strand. Deze heeft de bevoegdheid het publiek toegang te weigeren en kan toegang desgewenst aan door hem te bepalen voorwaarden verbinden. Dit ligt anders als het kunstmatig aangelegde strand is aangelegd door een persoon die niet kan bewijzen dat hij tevens eigenaar is van het strand, dat wil zeggen het strand in de definitie zoals deze door het Hof van Justitie in 1977 is gegeven. In dat geval is namelijk het Land eigenaar van het strand en door natrekking tevens eigenaar van het kunstmatig aangelegde strand. Doet zich dit geval voor, en dat is telkens wanneer de eigenaar van de kuststrook niet kan bewijzen dat hij tevens door “bezit of titel” eigenaar is van het strand, dan heeft de eigenaar van de kuststrook, ook al heeft hij het kunstmatig aangelegde strand

¹⁹ Zie Asser-Beekhuis 3 II, no. 124 e.v.

volledig zelf gefinancierd, te dulden dat dit strand openbaar toegankelijk is. Ik denk hier specifiek aan het Seaquarium strand. Het komt wel voor dat eigenaren van stroken grond aan de kust en aan de kust van de binnenbaaien hun grondgebied illegaal uitbreiden door het storten van puin en/of zand langs de wal. Hoewel deze handelwijze onrechtmatig is, worden de betrokkenen, op voorwaarde dat zij kunnen aantonen door “bezit of titel” tevens eigenaar te zijn van het betreffende stuk “strand der zee” tevens eigenaar van de nieuw ontstane vierkante meters grond en wel op grond van natrekking.²⁰ Dit neemt niet weg dat de eigenaar van het water respectievelijk de grond waarop het water ligt door de accessie benadeeld is en dientengevolge op grond van art. 1382 een actie uit onrechtmatige daad kan instellen. Op grond hiervan kan ongedaanmaking van de accessie worden gevorderd en/of schadevergoeding.

VI. Epiloog

Mocht de overheid van plan zijn om de stranden van Curaçao toegankelijk(er) te maken voor het publiek, dan is het aan te bevelen dat de overheid zich verder onthoudt van het verkopen van publieke strand en aan derden. Ook moet zij zich onthouden land te verkopen aan derden dat gelegen is tussen de stranden en de openbare weg. Aangezien dit vaak problematisch is, dient zij, indien toch tot verkoop wordt overgegaan, bepaalde rechten voor te behouden in de vorm van erfdiensbaarheden of anderszins om ongehinderde toegang tot de stranden voor het publiek te garanderen. Bovendien is het wenselijk alle voorgaande overdrachten van stranden na te gaan en te onderzoeken of deze op een geldige wijze tot stand zijn gekomen. Als bijvoorbeeld in het verleden stranden door Eilandgebieden in plaats van het Land de Nederlandse Antillen zijn verkocht aan derden, is deze overdracht ongeldig geweest en is de koper geen eigenaar geworden. Ook dient de Overheid te (her)onderhandelen met de huidige eigenaren van stranden om alsnog onbelemmerde toegang tot het strand te verkrijgen voor het publiek in zijn algemeenheid. Eigenaren van stukken land die gelegen zijn tussen de openbare weg en de stranden moeten erop worden gewezen dat zij onbelemmerde toegang tot het publieke strand dienen te verschaffen. Zonodig zal getracht moeten worden een uitspraak van de rechter uit te lokken met betrekking tot de wettelijke houdbaarheid van de weigering van toegang tot stranden door eigenaren van stranden, indien deze ook niet tot onderhandeling bereid zijn. Ook valt het te overwegen de stranden der zee die zich aan de binnenkant van de basislijn bevinden juridisch in eigendom

²⁰

Art. 552 BWNA en HR 26-03-1936, NJ 1936, 757

over te dragen aan de eilandgebieden. Op deze wijze wordt in de juridisch ingewikkelde materie over de eigendom van de binnenbaaien en de daarin gelegen stranden der zee duidelijkheid gebracht, in die zin dat deze eigendom in een hand wordt gebracht en wel die van de eilandgebieden.

Naschrift

Mijn bijdrage was geschreven naar het geldend Antilliaans burgerlijk recht. Echter, op 28 september 2000 werd door de Staten van de Nederlandse Antillen de door de regering aangeboden Boeken 3, 5, 6 en 7 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek van de Nederlandse Antillen aangenomen. In het ontwerp stond dat de inwerkingtreding door middel van een landsbesluit zou plaatsvinden, maar tijdens de openbare behandeling werd dit zodanig veranderd dat het NBW NA op 1 januari 2001, gelijk met dat van Aruba, in werking zal treden. Het ziet ernaar uit dat de langverwachte vernieuwing van het Antilliaanse burgerlijk recht eindelijk zal plaatsvinden.

Dit nieuwe wetboek regelt in wezen dezelfde materie als het oude burgerlijk wetboek met dien verstande dat de taal en structuur gemoderniseerd zijn en dat de jurisprudentie in de artikelen is verwerkt; waardoor het concordant met het Nederlandse en Arubaanse burgerlijk recht is gemaakt. Slechts op enkele punten is van het oude geldende recht afgeweken.

Ook met betrekking tot de stranden der zee en de binnenwateren is het NBW NA wezenlijk veranderd. Artikel 5:26 in het ontwerp bepaalde dat de stranden der zee, de grond onder de binnenwateren, alsmede de grote en kleine eilanden en platen die in die wateren voorkomen, worden vermoed eigendom te zijn van het Land. Op aandringen van de Staten is dat vermoeden van eigendom veranderd in dat van het eilandgebied. Dit betekent dat per 1 januari 2001 een deel van de discussie over de grens tussen stranden der zee en achterland, vanwege het verschil in eigendom tussen Land en eilandgebied, is afgesloten. Beide zijn in beginsel in één hand, namelijk die van het eilandgebied. Hetzelfde geldt voor de binnenwateren waarvan naast de stranden der zee tevens de bodem in eigendom is overgegaan naar de eilandgebieden.

Desalniettemin blijft de inhoud van mijn verhaal actueel. Bijvoorbeeld, nog steeds is niet duidelijk geregeld wat onder stranden der zee moet worden verstaan, alhoewel dat wel belangrijk is ten aanzien van eigendom anders dan die van de overheid. Zie hiervoor ook het commentaar van de Raad van Advies (JAZ/864 “96 - RvA no. LV/o4-96) op dit artikel. De interpretatie van de rechter in deze, zoals door mij aangehaald, blijft vooralsnog overeind staan.

J. Sybesma

12 oktober 2000